

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2023/24:19

Fredagen den 15 december

§ 1 Transport-, telekommunikations- och energifrågor

Energi- och näringsminister Ebba Busch

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för transport,
telekommunikation och energi den 17 oktober 2023

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
transport, telekommunikation och energi den 19 december 2023

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Till nyttillkomna EU-nämndsledamöter säger jag god morgon; till dem som var med på nattens EU-nämndssammanträde säger jag god eftermiddag!

Jag hälsar statsrådet Ebba Busch med medarbetare varmt välkommen till dagens EU-nämnd.

Har statsrådet något att muntligen tillägga till den skriftliga återrapporten?

Anf. 2 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! God morgon och god eftermiddag! Även jag har varit uppe och hoppat i natt, kan man säga.

Det finns inget övrigt att tillägga muntligen till det skriftliga, men jag svarar såklart gärna på frågor.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2022/2576 vad gäller förlängningen av dess tillämpningsperiod (Kommissionens förslag till rättslig grund: Artikel 122.1 i EUF-fördraget).

Detta är en beslutspunkt.

Anf. 4 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Vid rådsmötet som äger rum på tisdag väntas ministrarna anta en politisk överenskommelse om förslaget till ändring av rådsförordning av gaskrisåtgärder.

Kommissionens förslag innebär endast en förlängning av rådsförordningen med ett år, vill jag understryka, och regeringen anser att gemensamma EU-åtgärder är det bästa sättet att säkerställa gasförsörjningen inom unionen på sikt.

Regeringen anser också att det från svensk utgångspunkt är tveksamt om det finns anledning att förlänga tillämpningstiden för rådsförordningen, detta eftersom dess bestämmelser syftade till att hantera 2022 och 2023 års akuta gaskris och konsekvenserna av en förlängning av åtgärderna inte är analyserade.

I det fall en förlängning beslutas anser regeringen att den bör begränsas till att förlänga förordningens giltighetstid. Några nya bestämmelser bör inte införas.

Det är samtidigt fortfarande viktigt att från svensk sida ta hänsyn till att andra medlemsstater är mer berörda av krisförordningen och av fossilgas än vad Sverige är. Regeringen avser därför vara lyhörd till dessa medlemsstaters ståndpunkter i förhandlingarna.

Anf. 5 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Det här och också de kommande två ärendena handlar om förlängningar. Det har hanterats i utskottet och det har också varit överläggning så sent som i går, tror jag, i näringsutskottet. Så långt är allt väl.

Det här är ett beslutsärende om en politisk överenskommelse. Utifrån den här ståndpunkten är det dock inte helt enkelt att utläsa hur regeringen avser att rösta. Avser man att rösta ja eller nej eller att avstå?

Det är tydligt att man från svensk utgångspunkt tycker att det är tveksamt om förordningen ska förlängas. Om den ska förlängas tycker man att det ska begränsas till förordningens giltighetstid och att några nya bestämmelser inte bör införas. Man ska även ta hänsyn till andra medlemsstater.

Frågan är hur man ska tolka den här ståndpunkten. Vid vilket läge röstar man ja? Röstar man nej eller avstår i något läge?

Anf. 6 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack, ministern, för dragningen!

Jag tycker att det här låter klokt, eftersom det handlar om en krisåtgärd i en tid där priserna och försörjningen såg lite annorlunda ut.

Jag vill bara skicka med att med COP 28 i ryggen och med de historiska skrivningar som finns om att faktiskt fasa ut det fossila är det också viktigt att man inte förlänger det fossilas era i onödan. Det kan man också hänvisa till i samtalen.

Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Jag börjar där Le Moine avslutade och vill bara understryka att vi har i alla rådssammanhang tydligt markerat att om man inte hade förstått riskerna med att vara så gravt beroende av fossila kraftkällor som Europa och hela världen har varit före Rysslands fruktansvärda invasionskrig i Ukraina bör man verkligen ha förstått det nu. Vi har snarare även markerat i flera omgångar att vi behöver använda krisen som en accelerator för att verkligen skynda på och öka tempot i utfasningen av fossila kraftslag snarare än att hitta fler vägar att hålla fast vid dem vi har. Regeringen delar helt den uppfattningen.

Jag uppskattar också följdfrågan från vice ordföranden. Jag kan dela bedömningen av att det är mjuka formuleringar. En stor anledning till detta är att det är möte i Coreper i eftermiddag, och jag vill ändå ta höjd för att

det skulle kunna dyka upp något nytt element. Det är ingenting som vi förutser ska komma, och om man ändå ska gå händelserna lite i förväg för EU-nämndens vidkommande ser jag egentligen inte att vi kommer att landa på något annat än ett ja i något av de här tre ärendena i nästa vecka.

Vi kommer dock tydligt att markera att vi från svensk sida egentligen inte ser det akuta behovet av att förlänga de här krisförordningarna. En stor anledning till det är ju att vi inte är så beroende av gas som många andra länder är, men vi har stor respekt för att situationen för gasen får stora följd effekter och slår igenom på väldigt många andra delar också, inklusive hela den finansiella sektorn och prissättningen av elpriserna.

Min prognos är att Sverige kommer att landa i ett ja nästa vecka men att vi tydligt markerar Sveriges hållning i sak, som då ser lite annorlunda ut än övriga medlemsländer. Därav lyhördheten.

Anf. 8 ORDFÖRANDEN:

EU-nämnden uppskattar alltid lyhördhet.

Anf. 9 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! När det gäller punkterna 3, 4 och 5 tackar jag för svaret. I alla fall när det gäller Socialdemokraterna kan vi den här gången ge denna förhandlingsmån, eller vad man ska säga. Det viktigaste här är väl att se till läget att andra medlemsstater kanske har mer behov av det än oss andra.

Annars är det ett väldigt öppet mandat som ges till statsrådet i alla de här tre ärendena. Men den här gången, efter överläggningar och annat med näringsutskottet och i sakfrågorna, är det helt okej.

Anf. 10 ORDFÖRANDEN:

Har statsrådet något att tillägga?

(Energi- och näringsminister Ebba Busch (KD): Nej.)

Jag kan konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2022/2577 om fastställande av en ram för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi.

Anf. 11 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Vid rådsmötet väntas ministrarna anta en politisk överenskommelse om förslaget till ändring av rådsförordningen om att öka takten på utbyggnaden av förnybar energi.

Kommissionen föreslår att förordningen ska förlängas med ett år vad gäller de viktigaste delarna. Dessutom föreslås en ny artikel.

Den nya artikeln handlar om att bedömningen av alternativ i samband med relevanta miljöbedömningar enbart bör ta hänsyn till de alternativ som uppnår samma mål som projektet i fråga. Detta gäller utbyggnad av exempelvis kraftverk med samma teknik, samma eller liknande tidsram och till samma kostnad. Skälet är att undanröja hinder i europeisk och nationell lagstiftning som kräver att det inte får finnas lämpligare platser för verket på andra ställen i landet.

Regeringen är tveksam till om det finns anledning att förlänga rådsförordningen. Flertalet av de substantiella delarna av förordningen är redan införda i det reviderade förnybartdirektivet och ska vara genomförda av medlemsstaterna den 1 juli nästa år, det vill säga dagen efter att rådsförordningen upphör att gälla om den inte förlängs.

Det är problematiskt för myndigheter och marknadsaktörer att hamna i en situation där två regelverk gäller parallellt under ett års tid, vilket kan skapa oklarhet om vilket av dem som gäller, helt enkelt.

Regeringen är dessutom kritisk till att den förlängda förordningen skulle innehålla helt nya bestämmelser. Situationen på energimarknaderna motiverar inte detta, eftersom energikrisen denna vinter har en klart mindre omfattning än förra året.

Det har under förhandlingarnas gång visat sig att de flesta medlemsstaterna är positiva till förslaget, och regeringen kan därför behöva visa viss flexibilitet.

Nu adderar vi alltså flexibilitet till lyhördheten.

Anf. 12 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack, ministern, för dragningen!

Även denna gång tycker jag att det är en bra ingång att man inte tänker sig att det här ska leva kvar under för lång tid. Det är nämligen så att man har satt mycket av viktig lagstiftning och andra värden på paus för att få fram energi på kort sikt.

Jag är därför försiktigt positiv till detta.

Återigen vill jag lyfta och hänvisa till de globala avtal som vi har slutit, där annan miljölagstiftning är väsentlig. Det kommer att handla så mycket om att implementera Parisavtalet eller COP 28-texterna.

Jag har en fråga angående den nya artikeln. Ska man tolka det som att man inte längre ska jobba med så kallade nollalternativ, som så att säga kan handla om att områden får vara kvar orörda utan i stället ska byta ut detta till hur man kan få fram energi med samma teknik på samma plats? Ställer man upp dessa två alternativ och jobbar inte med så kallade nollalternativ längre?

Anf. 13 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Den nya artikeln 3a syftar till att göra tillståndprocesserna kortare. Det är själva ambitionen. Kommissionen och vissa medlemsstater anser att befintliga miljöregler delvis ställer principen om överskuggande allmänintresse åt sidan, och därför föreslår man ett undantag från vissa krav på alternativ placering.

Regeringens ståndpunkt är att nya regler ska införas genom den ordinarie lagstiftningsprocessen och inte genom nödförordningar. Men som sagt, det här skulle kunna bli en av de punkter som ändå diskuteras på Coreper.

Det är problematiskt när man inför nya artiklar i en krisförordning och dessutom förlänger den i en situation där vi äntligen har fått ny långsiktig lagstiftning på plats. Vi var ju många som arbetade otroligt hårt med att få RED över mållinjen förra året. Eller, det var det inte; det var i år. Det är ett försök till svar, så gott vi vet i dagsläget.

Anf. 14 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack, ministern, för svaret!

Uppfattar jag det rätt att regeringens ståndpunkt är att den nya artikeln så att säga ska bli permanent men att de andra undantagen som görs ska fasas ut så snart det finns enighet? Är det rätt uppfattat?

Anf. 15 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Mycket kort bara: Vi anser att hela detta är temporärt, och vi önskar ju röra oss bort från det temporära. Det vi ser som relevant i det som har funnits här har vi försökt ta hänsyn till i förnybartdirektivet, och det är där vi menar att de långsiktiga spelreglerna ska finnas på plats – inte genom att vi för in nya artiklar i den här typen av krisförordning.

Anf. 16 ORDFÖRANDEN:

Då kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2022/2578 vad gäller förlängningen av dess tillämpningsperiod (kommissionens förslag till rättslig grund: artikel 122.1 i EUF-fördraget). Även detta är ett beslutsärende.

Anf. 17 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Vid rådsmötet väntas ministrarna anta en politisk överenskommelse om förslaget till ändring av rådsförordningen om marknadskorrigeringsmekanism. Kommissionens förslag innebär endast en förlängning av rådsförordningen med ett år; det är alltså samma för alla.

Regeringen anser att gemensamma EU-åtgärder är det bästa sättet att säkerställa gasförsörjningen inom unionen på sikt. Regeringen anser också att det från svensk utgångspunkt är tveksamt om det finns anledning att förlänga tillämpningstiden för rådsförordningen – detta eftersom bestämmelserna syftade till att hantera 2022–2023 års akuta gaskris och konsekvenserna av en förlängning av åtgärderna inte är analyserade heller på detta område. I det fall det fattas beslut om en förlängning anser regeringen att den bör begränsas till att gälla förordningens giltighetstid, och några nya bestämmelser bör inte införas.

Med hänsyn till att andra medlemsstater är mer berörda av krisförordningen än Sverige avser regeringen återigen att vara lyhörd för dessa medlemsstaters ståndpunkter i förhandlingarna.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Då kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Anf. 19 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr ordförande! Jag vill bara lägga till att jag tycker att det är noterbart och även relevant för EU-nämnden att veta att det verkar råda mycket bred uppslutning bland medlemsländerna för alla dessa beslut, vilket är lite anmärkningsvärt. Jag har varit lite förvånad över detta. Men jag tror att en faktor i detta när det gäller det sista, marknadskorrigeringsmekanismen, är att den faktiskt inte har behövts användas. Då väljer man att lägga krut och

2023/24:19
15 december

kraft på annat. Ni som har varit uppe i natt vet att delar av medlemsländernas fokus ligger någon annanstans. Därmed är tröskeln väldigt hög.

Apropå det upplevda breda mandatet vill jag ändå ha gett även denna information. Sverige skulle riskera att stå väldigt ensamt, så därför för vi resonemang i sak men kommer inte att vara de som på något sätt hindrar något.

Anf. 20 ORDFÖRANDEN:

Då går vi in på dagordningspunkt 6, Övriga frågor, a–g. Det handlar om information.

Anf. 21 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Vi har inget att tillägga när det gäller dessa punkter.

Anf. 22 ORDFÖRANDEN:

Därmed tackar vi för informationen.

Jag ber att få tacka statsrådet med medarbetare för deltagande i dagens EU-nämnd. Jag ber att få önska trevliga jul- och nyårshelger när de inträder och tackar för samverkan under detta år.

Anf. 23 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Detsamma till er! Tack för gott samarbete och fint jobb, särskilt de senaste veckorna!

Anf. 24 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statssekreterare Daniel Westlén med medarbetare varmt välkomna till EU-nämnden. Finns det något att muntligen tillägga till den skriftliga återrapporten från mötet i rådet den 16 oktober?

Anf. 25 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Nej.

Anf. 26 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för den informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Förordningen om förpackningar och förpackningsavfall, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och direktiv (EU) 2019/904 och om upphävande av direktiv 94/62/EG. Det är ett beslutsärende.

Anf. 27 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Ordförande! Förhandlingar om EU-kommissionens förslag till förordning om förpackningar och förpackningsavfall har pågått i rådet under Sveriges ordförandeskap och nu under hösten under Spaniens ordförandeskap. De senaste veckorna har det pågått ett intensivt arbete i rådsarbetsgruppen, med fokus på de viktigaste frågorna att lösa för att förbereda så att rådet kan enas om en allmän riktlinje på miljørådet nu på måndag.

I tisdags cirkulerade det spanska ordförandeskapet det som vi tror är den sista kompromisstexten till allmän riktlinje. Regeringen kan nu, efter att ha sett kompromisstexten, ställa sig bakom beslutet till allmän riktlinje.

I det stora hela får Sverige anses komma mycket väl ut i denna förhandling. Sverige har fått igenom i princip alla våra prioriteringar när det gäller papper och kartong, exempelvis definitionen av högkvalitativ materialåtervinning, definitionen av materialåtervinning i stor skala, att säkra värdekedjan för materialåtervinning, ett undantag från återanvändningsmålen för transportkartonger och ett undantag för lättfördärliga drycker – det handlar om de vätskekartonger man använder för en del lättfördärliga drycker, perishable på engelska, vilket är viktigt inte minst för svensk industri som är en stor producent.

Vi har också fått igenom att antalet rotationer för att kartong ska anses återanvändbar sänks från tio, som var förslaget, till fem.

Regeringen bedömer att förslaget ger tillräckliga förutsättningar för medlemsstater att nå målen och att mål och krav i förordningen speglar vikten av pappers- och kartongförpackningar som substitut för plast. Regeringen bedömer vidare att förslaget ger tillräcklig flexibilitet och förutsättningar för att behålla det svenska avfallshanteringssystemet och värna de stora investeringar som har gjorts och fortfarande görs nationellt

avseende infrastrukturen för insamling och omhändertagande av förpackningsavfall.

Europaparlamentet antog den 22 november sin position gällande förordningen. Detta innebär att trepartsmöten preliminärt skulle kunna inledas i början av nästa år, under förutsättning att rådet kan enas om en allmän riktlinje på måndag.

Anf. 28 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Tack för hårt jobb med denna fråga! Den väcker mycket funderingar och har så gjort under hela sin livslängd. Det är i dessa sammanhang viktigt att man får till största möjliga klimatnytta och att man får ett livscykelperspektiv som gör att vi inte så att säga kastar ut barnet med badvattnet. Det är många som har påpekat att vi har fungerande system i Sverige, inte minst pantsystemet, som vi absolut vill värna, utveckla och bygga vidare på snarare än att hitta andra sätt att arbeta.

Från Socialdemokraternas sida ser vi att mycket har tagits med under denna resa. Samtidigt vill vi trycka på och ha med i en avvikande ståndpunkt att livscykelperspektivet är otroligt viktigt för oss, med klimatnyttan i fokus. Vi vill värna detta och hade också velat vara trygga med att man gjort ordentliga konsekvensanalyser för varje del – varje livscykel. Vi tycker fortfarande att det verkar som att en del återstår där. Vi vill alltså anmäla en sådan avvikande ståndpunkt, även om vi också vill säga att vi ser att mycket har hänt här och att regeringen har gjort en del ansträngningar, minst sagt.

Anf. 29 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Denna fråga har väckt stort engagemang – fast kanske inte hos medborgarna, även om den kommer att påverka alla medborgare. Människor kommer att märka förändringar på grund av detta förslag. Det finns ett väldigt stort engagemang från företag. Olika branscher påverkas på olika sätt.

Det är i grunden något positivt att man försöker åstadkomma mer likartade regler så att vi kan förbättra möjligheterna till återvinning och även återanvändning. Men vi tycker att det alltid har varit en dålig balans i kommissionens förslag, där man mer har utgått från hur det ser ut i södra Europa där man använder plastförpackningar och ser en möjlighet att försöka använda dem fler gånger. I Norden och i Sverige använder vi oss däremot till stor del av pappförpackningar.

Vi är också av åsikten att regeringen har gjort ett bra jobb. Vi har pratat med olika intressenter, som också har bra inblick i förhandlingarna, och de är imponerade av hur Sverige har lyckats säkra att mjölkkartongen kan få finnas kvar i Europa. Det var detta man var orolig för från början; det hade fått stora, ödesdigra konsekvenser för svensk ekonomi och hade inte gynnat vare sig miljö eller klimat på något sätt egentligen.

Vi har några frågor ändå. Jag ska försöka knyta ihop det – denna text på över 100 sidor, med väldigt många olika undantag och definitioner som är svåra att veta exakt vad de avser, är komplex materia för oss i riksdagen att försöka ta oss igenom.

Ett par grupper som kanske inte är så nöjda med dessa förhandlingar är hotell- och restaurangsektorn och bryggerisektorn. Där är man orolig för återanvändningskraven. En specifik fråga som man undrar över är

återvunnen plastråvara och den bristande tillgången. Berörs frågan om att det kan bli problem med utbudet på återvunnen plastråvara i den föreslagna rådspositionen? Detta är en fråga vi själva inte har lyckats utröna svaret på fullt ut.

En annan fråga är undantag för lacker, tryckfärger och lim – också en väldigt specifik fråga. Det vore intressant att veta om detta tillgodoses i rådets utkast på något sätt. Det finns problem när det gäller olika produkter – ibland kan man inte använda återvunnen plastråvara i förpackningen på samma sätt utan att riskera att skada produkten. Det är lite detta som är problemet med förslaget. Det innehåller en väldigt massa undantag, men man kanske har missat ett undantag.

Här ser vi möjligheter i trilogförhandlingar sedan. Det vore intressant om statssekreteraren kunde tala om hur det ser ut. Kan detta utkast gå igenom och bli den allmänna riktlinjen för rådet? Ser regeringen en möjlighet att växla upp och försöka få till stånd ännu fler beslut som går i svensk riktning i trilog sedan, så att vi inte behöver vara lika rädda för att förlora förhandlingsvinster? Vi ser att det finns saker i Europaparlamentets förslag som det vore positivt att få in i slutförslaget. Detta vore det intressant att höra lite mer om.

Jag vill ställa en annan fråga, upplysningsvis. Betyder Socialdemokraternas avvikande ståndpunkt att Socialdemokraterna vill att regeringen ska säga nej till utkastet? Är det detta den avvikande ståndpunkten avser, eller vill man fortfarande gå med på detta förslag? Det vore intressant att veta.

Anf. 30 LORENA DELGADO VARAS (V):

Jag skulle vilja ha lite mer information kring regeringens ståndpunkt när det gäller producentansvaret, mot bakgrund av vår tidigare avvikande ståndpunkt om att producenternas ansvar ska vara reglerat, heltäckande, operativt och finansiellt.

Anf. 31 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack till statssekreteraren för denna dragning! Detta har varit uppe flera gånger, och som nämns i dragningen är det fullt av undantag. Det gör att regeringen verkar ganska nöjd med det man har kommit fram med.

Vi i Miljöpartiet menar att detta är en viktig fråga, där intentionen inte bara var att sakta ned trenden med ökande förpackningsvolymerna utan att faktiskt också vända den. Det handlar alltså inte bara om att byta ett förpackningsmaterial till ett annat, utan detta skulle kunna vara något som hjälper oss bort från den linjära ekonomin, där man ändå behöver nya resurser.

Intentionen från kommissionen var knappast ursprungligen att gynna den svenska skogsindustrin, utan att minska miljöbelastningen. Det här är vitt skilda saker. Man kan alltid väga ett material mot ett annat och tycka att det senare kanske är bättre, men realiteten är att vi behöver göra drastiska förändringar. Jag har tidigare hänvisat till det nya COP 28. Det handlar om enorma insatser som måste göras. Med de åtaganden som finns nu kommer vi att minska klimatpåverkan med 2–3 procent, och vi skulle behöva minska med drygt 40 procent.

Jag säger det här för att det måste ringa en klocka nu hos oss alla, som säger att vi inte bara kan göra någonting lite mindre dåligt, utan vi måste börja göra någonting bra. Vi i Miljöpartiet har tidigare avgett en avvikande ståndpunkt, som jag lyfter nu. Det handlar helt enkelt om att vi måste vända trenden i materialåtgång. Och det ser vi inte att detta gör.

Anf. 32 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Först och främst vill jag lägga till något till det vi sa tidigare från Socialdemokraternas sida. Från vårt perspektiv handlar det om att värna det svenska pantsystemet. Det är viktigt för oss att det är väldigt klart att vi kan säkra det och att det är någonting som regeringen verkligen är trygg med. Det är ett ordentligt medskick vi vill göra.

Jag vill också ställa en fråga om detta med reuse och höra hur statssekreteraren bedömer det. Vad kommer detta att innebära för livscykelperspektivet och så vidare? Jag tyckte inte att jag fick något riktigt svar på det.

Vi vill vara tydliga med att vi inte hade velat säga ja om man inte hade känt trygghet kring de här delarna. Det är så vi resonerar med vår avvikande ståndpunkt. Men det betyder inte att man inte kan komma dit. Man kan ju komma till ett läge där man känner den tryggheten. Men nu är det inte vi som förhandlar.

Anf. 33 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Jag tänkte försöka svara på pantsystemfrågan först. Det stämmer att pantsystemet är en av de utestående frågorna inför måndag, och den är viktig för Sverige. Det finns vissa medlemsländer som har motsatt sig införandet av obligatoriska pantsystem, vilket Sverige har drivit att vi vill se för de förpackningar som föreslås. Det är plastflaskor och metallburkar.

Det förslag som nu ligger på bordet är i linje med svensk ståndpunkt, så det är klart att vi kommer att försvara ordförandeskapets skrivningar. Jag delar ledamotens inställning att detta är en viktig fråga för Sverige. Jag tycker också att vi har utrymme inom EU-nämndens mandat att jobba precis så.

Vad gäller livscykelanalyser tolkar jag frågan som hur man ska se på dem i perspektivet återanvändning och kanske återvinning. Jag tror att det ligger i det första ledamoten sa om att ni skulle vilja se en bestämmelse om att det skulle vara mer nedbrutet hur livscykelanalyser ska göras. Det bottnar såklart i att det kanske inte är så självklart att återanvändning alltid är bättre än återvinning, även om avfallshierarkin är utformad så.

Det är typiskt en linje som vi har försökt förklara pedagogiskt kring just pappersförpackningar. Ur ett livscykelperspektiv skulle det kunna vara bättre att återvinna en pappersförpackning än att återanvända en mer resursintensiv plastförpackning, till exempel. Detta illustrerar just behovet av livscykelanalyser.

Jag ska be min medarbetare Eva berätta om hon har något tillägg till hur förhandlingarna har sett ut kring livscykelanalyser och var vi står, för jag tror att det skulle vara intressant för EU-nämnden.

Anf. 34 Departementssekreterare EVA DALENSTAM:

Det har pågått mycket diskussioner om livscykelanalyserna och det perspektivet i rådsförhandlingarna. Det var också där Sverige tillsammans

med andra begärde ytterligare analyser från kommissionen. Dessa presenterades, och i presentationerna visade man också på många sensitivitetsanalyser. Det är just de här analyserna som blir intressanta, för det är där man ändrar parametrar för att se hur de slår i en massa olika situationer.

Det var det som gjorde att vi kände oss trygga, men det presenterades bara för ett antal av de tillämpningar som föreslås omfattas i artikel 26 om återanvändningskraven.

Det var därför vi kände att det var bra och att vi kände oss trygga i ett antal punkter, men när det gäller det som vi har pratat om, till exempel transportförpackningarna, gruppförpackningarna och vätskekartongerna, kände vi att vi ville gå in och ha undantag. Vi kände oss inte trygga med livscykelperspektivet där.

Anf. 35 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Jag går nu över till Martin Kinnunens frågor, och jag vill börja med att tacka för berömmet till vårt förhandlingsteam. Vi är också nöjda, och det är roligt att man har observerat det från intressenterna.

Vi är inte i mål än, men vi har skaffat oss en position i förhandlingarna där vi har fått stort inflytande. Det har gjort att vi i princip har kunnat bocka av hela önskelistan från riksdagen och EU-nämnden men också från de svenska intressenterna, som vi vet är viktiga för oss i de här frågorna.

Jag ska kommentera det som Rebecka Le Moine säger: Det är inte nödvändigtvis så att man behöver företräda antingen svensk industris intressen eller miljöintresset. Vi tycker snarare att vi har lyckats förklara att man genom en ökad användning av pappersförpackningar – eller i alla fall genom att inte utesluta dem – kan åstadkomma en miljönytta i förhållande till återanvända plastförpackningar. Det är någonting som vi har fått gehör för, och därav har vi lyckats få till en del undantag och en annan syn på pappersförpackningar som produkt och system.

Martin pratade om hotell och restaurang och ställde två detaljfrågor, som jag också ska be att få lämna över till Eva om det går bra. Den ena var om det blir problem med utbudssidan för plastråvara och om det i så fall omhändertas i den förhandlade texten.

Den andra frågan gällde undantag för lacker, tryckfärger och lim och vad det står om det i texten. Det är mer detaljerat än min kunskap, så jag lämnar över frågan till Eva.

Anf. 36 Departementssekreterare EVA DALENSTAM:

Bristen på plastråvara kan man åtgärda genom att införa ett chain of custody-krav i förordningen. När vi har varit i kontakt med intressenterna har de tryckt på jättemycket för detta. Det ställs krav på företag när de ska sätta en produkt på marknaden som innehåller detta material. Sedan försvinner det ut, och då vill de ju ha tillbaka materialet. Chain of custody-kravet är därför något som vi har drivit jättehårt. Det var Sveriges förslag, och vi fick igenom det i det slutliga förslaget.

Det finns också ett undantag, så det finns en annan möjlighet: Även om man har säkrat upp med chain of custody och så vidare och sedan ser att det blir brist på råvara kan man sänka procentsatserna och justera kravet.

När det gäller lack, lim och så vidare är det någonting som ska tas i genomförandeakten. Alla detaljer sätter man helt enkelt i en sekundärakt.

Anf. 37 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Martin Kinnunen ställde också en fråga om huruvida regeringen ser någon möjlighet att nå framsteg i trilogien. Ja, precis som du säger finns det en del intressanta saker i Europaparlamentets förslag. Vi har inte hunnit analysera förslaget eller beslutet från Europaparlamentet. Vi fokuserar på allmänna riktlinjer, och efter jul får vi ta tag i vad vi nu kan göra inför den kommande trilogien.

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade i går att kalla till sig regeringen igen för att vi ska kunna diskutera vidare när vi har haft en chans att analysera var vi landar på måndag och vad Europaparlamentet har uttalat. Vi får alltså återkomma. Men svaret är ja, det finns fortfarande möjligheter i trilogien att ytterligare åstadkomma bra saker.

Från Vänsterpartiet fick jag en fråga om producentansvaret. Min uppfattning är att det omhändertas väl i det liggande förslaget från ordförandeskapet. Jag vet inte om det uttrycks reglerat, operativt, heltäckande och finansiellt, så jag får fråga Eva om det är så det står eller något motsvarande.

Anf. 38 Departementssekreterare EVA DALENSTAM:

Exakt den meningen kanske inte står där, men innebörden av alla de artiklar som finns med i förordningen är att man har stärkt upp väsentligt jämfört med det nu liggande direktivet. Man för även in det som en förordning, och det är också en stärkning.

Man har stärkt producentregistret och rapporteringen, och man har stärkt när det gäller det finansiella och vilket ansvaret är – finansiellt eller operativt, precis som du säger.

Man har också, vilket kan vara av intresse för dig, eco-fee modulation – differentierade avgifter. Detta går nu in som ett stärkt krav och blir styrande kring att producenterna sätter förpackningar på marknaden som möjliggör den högsta graden av materialåtervinning och så vidare.

Anf. 39 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Jag kommer nu till den sista frågan från Rebecka Le Moine. Vi får inte glömma bort vad syftet med direktivet är. Det är precis de saker som du pratar om, det vill säga att minska förpackningsavfallet och att minska förpackningsanvändningen. De senaste tio åren har vi ökat förpackningsanvändningen i Europa med 20 procent, och vi ser framför oss att vi ökar med ungefär 20 procent ytterligare till 2030 om vi inte tar tag i frågan.

Då handlar det om att bli av med onödiga förpackningar och att genom att designa förpackningar göra dem enklare att återanvända och återvinna. Det här är själva grundtanken. Det är därför kommissionen har lagt fram förslaget, och det är därför vi över huvud taget har förhandlingen.

I detta finns frågor där vi tyckte att kommissionen hade hamnat lite snett. Det handlar om frågorna mellan plast och papper, som har varit viktiga för Sverige. Vi har sett att det absolut inte finns någon motsättning mellan att åstadkomma ännu bättre nytta för miljö och klimat och att svensk industri ska ha fortsatt goda förutsättningar för den ur klimat- och miljöperspektiv bra och vettiga verksamhet som svenska företag har utvecklat under många decennier.

Anf. 40 JYTTE GUTELAND (S):

Herr ordförande! Vi kommer att anmäla en avvikande mening där vi vill vara tydliga med att vi tycker att det har gått åt rätt håll. Vi ser det, och vi ser regeringens ansträngningar. Men vi vill ändå göra medskicket att vi inte vill att detta påverkar det svenska pantsystemet negativt.

Vi vill också se konsekvensanalyser för livscykelperspektivet och klimatnyttan i alla dess delar. Vi tycker än så länge inte att man får tillräckliga besked om detta, även om vi förstår att regeringen arbetar för det.

Anf. 41 MARTIN KINNUNEN (SD):

Från Sverigedemokraternas sida ställer vi oss bakom förslaget till svensk ståndpunkt. Vi kan instämma i alla de synpunkter som Socialdemokraterna uttryckte, men vi har ingen tvångsoppositionell ådra i dag.

Vi har också lyssnat på den oro som finns hos viktiga aktörer i Sverige som står för väldigt många jobb och som också skapar stor miljö- och klimatnytta. De är oroliga för vad som kan ske i förhandlingarna om Sverige tvekar om att gå med på utkastet till svensk position. Vi tycker att det vore ansvarslost i det här läget att skapa osäkerhet. Regeringen behöver ett tydligt mandat att godkänna förslaget till allmän inriktning.

Jag har ytterligare en detaljfråga, när man ändå har chansen att tala med expertisen när det gäller den här väldigt spännande akten.

Vi har haft en hel del kontakt med bryggeribranschen, och där har det funnits oro hos bland annat mindre aktörer. De kanske har gjort investeringar och måste investera i nya, dyra maskiner, vilket kan slå undan benen för dessa företag. Det kanske inte drabbar de allra största, men de medelstora som ändå är så pass stora att folk känner till dem och som skapar en del jobb och skänker glädje till många människor.

Hur har det fortskridit under förhandlingarna när det gäller till exempel mindre bryggerier: Var går gränsen för vilka som undantas helt? Har det blivit en ökad flexibilitet: Måste man till exempel erbjuda både engångsglas och returglas? Hur har tidsgränserna förflyttats under förhandlingarna? Det vore intressant att veta lite översiktligt hur förslaget har utvecklats just för den här branschen.

Anf. 42 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Jag uppfattade ingen fråga från S, och den fråga som Martin Kinnunen ställde handlade om vad som hände i förhandlingsrummet. Det är Eva som har varit med där, så jag lämnar över ordet till henne.

Anf. 43 Departementssekreterare EVA DALENSTAM:

Vi var medvetna om detta med bryggerierna redan från början, och vi har verkligen värnat om dem. Vi har också räknat på hur många anställda de har och hur mycket de producerade och så vidare. Sett till den statistik vi hittade kommer merparten av dem att undantas, för det finns ett inbyggt undantag som vi har värnat om när det gäller återanvändningsmålen. Vi

har också jobbat med en paragraf för att kunna göra det ännu bättre för dem, men det har vi inte fått igenom. Detta är något som vi tar med oss till de fortsatta förhandlingarna. Vi har koll på den här punkten, och den är en av dem som vi prioriterar att fortsätta att jobba med.

Anf. 44 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Jag vill vara tydlig med att det inte handlar om tvångsopposition bara för att Socialdemokraterna är det största oppositionspartiet och inte samarbetar med och stöder denna regering. Det handlar om att vi inte känner oss tillräckligt trygga med att det som nu ligger på bordet inte kommer att påverka det svenska pantsystemet negativt.

Regeringen hade med sig en ståndpunkt som sa att man skulle se till att det fanns livscykelanalyser med klimatnytta när det gäller det här förslaget. Vi tycker att det har gått åt rätt håll. Vi ser gärna att man kan komma till ett beslut, men vi tycker inte att vi har fått tillräckliga svar och underlag för att känna oss trygga med att detta inte kommer att sälja ut det svenska pantsystemet.

Det handlar alltså inte om någon tvångsopposition, utan det handlar om en oro i sak. Vi ser gärna att vi utan någon som helst oro kan vara helt säkra på att det som landas här inte kommer att påverka det svenska pantsystemet negativt och att det finns livscykelanalyser med klimatnytta när man tar beslut. Det tycker jag att det vore rimligt att fler EU-länder också tyckte.

Jag säger detta för tydlighets skull, eftersom allt vi säger här upptecknas.

Anf. 45 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Jag kan kommentera det som Matilda Ernkrans sa. Detta är även vad regeringen önskar sig. Vi vill inte heller se något hot mot det svenska pantsystemet, och vi tycker också att det vore bra om livscykelanalyser kunde användas på ett effektivt, obyråkratiskt och bra sätt för att i varje enskilt fall visa vilken lösning som är bäst: återvinning eller återanvändning.

Nu har vi ett förslag på bordet som vi i fallet med pantsystemet känner oss trygga med. Vi är inte säkra på att förslaget går igenom exakt som det ser ut. Det vet vi på måndag kväll. Vad gäller livscykelanalyserna hade man kanske önskat sig att det hade sett annorlunda ut i någon detalj. Vi tycker inte att det är så dåligt att det är ett skäl att fälla förslaget och allt det vi har åstadkommit i det, utan vi tycker att det är tillräckligt bra i den aspekten.

Jag tror att vi i grunden har samma syn på de här sakerna.

Matilda Ernkrans sa avslutningsvis att man hade kunnat önska sig att alla andra EU-länder såg på detta som vi gör. Ja, det hade man kunnat önska sig, och vi har gjort så gott vi kan i förhandlingarna för att pedagogiskt visa på vår syn och varför vi står för den.

Anf. 46 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns två avvikande ståndpunkter. Den ena är från Socialdemokraterna på det tema som Jytte Guteland har redogjort för, det vill säga att det går åt rätt håll men att man vill betona

livscykelperspektivet och värna det svenska pantsystemet. Den andra är från Miljöpartiet i enlighet med vad Rebecka Le Moine sa, nämligen att man vill se en vänd trend när det gäller materialanvändandet.

2023/24:19
15 december

Anf. 47 LORENA DELGADO VARAS (V):

Jag lyfte en tidigare avvikande ståndpunkt som handlar om producentansvaret och om att man inte bara kan ersätta plast med papper utan att det måste ske en minskning av volymerna.

Anf. 48 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar då att det även finns en tredje avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet i enlighet med vad Lorena Delgado Varas redogjorde för om producentansvar och material.

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Direktivet om markövervakning och markresiliens. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 49 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Förslaget till direktiv om övervakning av markhälsa och resiliens lades fram av EU-kommissionen den 5 juli 2023. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet ägde rum den 5 oktober. Det spanska ordförandeskapet har avisat en riktlinjedebatt om förslaget till direktiv på miljöområdet nu på måndag den 18 december. Styrnoten innehåller två frågor som avses adresseras, den första om hur förslaget kan hjälpa till att förbättra markhälsan på EU-nivå inom planerad tidsram, beaktat befintliga kunskapsluckor, och den andra om huruvida förslagets ambitionsnivå är lämplig med avseende på förorening av mark.

Det är viktigt att förslaget respekterar och ger utrymme för olika nationella och lokala förutsättningar genom att ge medlemsstaterna stor flexibilitet. Det är till exempel viktigt i förhållande till den fysiska planeringen och anpassning till svenska jordarter och markslag.

Det är viktigt att förslaget utformas så att det möjliggör, och inte försvårar, en ökad samhällsutbyggnad och den militära tillväxten inom totalförsvaret och att undantag införs för mark som utnyttjas av det militära och civila försvaret. Berörda företags konkurrenskraft i Sverige liksom övriga EU ska värnas.

Här kan jag för att förekomma frågor förklara varför det är viktigt att försvaret får undantag. Vi diskuterade det på miljö- och jordbruksutskottets sammanträde i går. Det är väsentligen två skäl. Det ena är att vi måste kunna agera snabbt i frågor som rör försvaret och att vi då vill ha nationell rådighet över alla de frågorna. Det är inte fråga om att försvarets markanvändning ska vara oreglerad, utan det är fråga om att den ska regleras i Sverige. Det andra skälet är att det finns en hel del sekretessfrågor förknippade med försvarets markanvändning där vi ogärna vill tvingas dela information med de andra medlemsstaterna eller med kommissionen.

När det gäller förorenad mark ställer sig regeringen preliminärt positivt till högre ambitionsnivåer för medlemsländerna inom EU då det finns en stor variation i hur länderna arbetat med förorenade områden samt hur långt länderna har kommit. Regeringen ser positivt på kommissionens intention att hanteringen av förorenade och potentiellt förorenade områden

utgår från risker för människors hälsa och miljö. Sverige har redan kommit långt i sitt arbete med identifiering och undersökning av förorenade områden, vilket behöver beaktas. Principen om att förorenaren betalar är en fortsatt viktig utgångspunkt att bevaka. Krav som överlappar med krav i annan EU-lagstiftning bör undvikas i direktivet. Förslaget ska vara ändamålsenligt, ge ett tydligt mervärde och möjliggöra ett kostnadseffektivt arbete. Kostnaderna för EU och för medlemsstaterna ska begränsas.

Anf. 50 JYTTE GUTELAND (S):

Ordförande! Jag tackar statssekreteraren både för en bra genomgång och för att han föregick Socialdemokraternas frågor kring markanvändning relaterad till försvaret. Det var bra och sparade oss en del tid. Med anledning av svaren vill vi ändå ställa uppföljande frågor om försvaret.

Å ena sidan är det helt rimliga svar: Vi behöver kunna agera snabbt, och vi behöver vara säkra på att försvaret säkrar hemliga uppgifter och sekretess. Men med anledning av svaret kan man fråga sig om inte alla medlemsländer resonerar på samma sätt kring försvarshemligheter och om inte alla länder vill vara snabbfotade vad gäller försvarsbeslut. Det är ändå något som man kan vara ganska säker på att alla de 27 medlemsländerna värnar.

Därför tänkte jag som en uppföljande fråga höra hur statssekreteraren resonerar kring att det ska vara specifika undantag för att den här lagstiftningen riskerar att klampa in på värnandet om självbestämmandet för försvaret. Är det regeringens hållning, eller farhåga, att det riskerar att göra det, och i så fall på vilket sätt?

Ytterligare en fråga gäller sekretess. Det måste ju finnas försvarshemligheter i alla medlemsländer. Riskerar detta verkligen att röja dessa? Vad grundas dessa farhågor på? Jag utgår från att alla medlemsländer har försvarshemligheter i sina marker.

Anledningen till att vi insisterar lite på att gräva i detta när det gäller försvaret är att vi i Sverige har haft bekymmer den senaste tiden – vi har egentligen vetat om det länge – med att vi har förorenad mark på grund av försvarsaktiviteter och att detta nu också har spridits väldigt mycket till vattenfrågor och att vi har kommuner som nu har stora bekymmer och inte minst att befolkningen blir förgiftad på grund av detta.

Detta är något som förmodligen alla medlemsländer har bekymmer med, och alla vill förstås värna sina befolkningar. Men detta är något som man behöver agera på. Det är något som man behöver göra något åt nu, för man kan inte låta åren gå. Om det är så att vi ska ha stora undantag för militären att verka på det här sättet måste man hitta en annan lagstiftning snabbt som skyddar befolkningen. För vi har ett jättebekymmer i dag, skulle jag hävda, och jag tror att vi bara har sett början på detta, med till exempel PFAS.

Anf. 51 LORENA DELGADO VARAS (V):

Jag håller med om Socialdemokraternas frågor och oro. Vi anser inte att man ska behöva göra den här skillnaden på det sättet utan att man behöver göra mer angående miljöövervakning och sanering, oavsett vems marker det är.

Vi har ju direkta konsekvenser, som vi såg för bara några veckor sedan. Folks liv hotas. Samtidigt har vi antagligen ett ökat bruk av försvarets marker, där vi kommer att se alla möjliga utsläpp hädanefter och antagligen också en rejäl ökning av dem.

Jag tror att man behöver tänka om i detta. Förutom att ställa högre krav på Försvarsmakten, såklart, och på de länder som antagligen kommer att komma hit och bruka Försvarsmaktens marker behöver vi ha ett heltäckande tänk kring markhälsa.

Anf. 52 REBECCA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack, statssekreteraren, för dragningen! Jag instämmer i det som föregående talare har lyft fram. Markhälsa är till slut folkhälsa. Det har vi förstått och blivit uppmärksamma på inte minst genom de PFAS-skandaler som har uppdragats. Jag är själv från ett område i södra Sverige som är väldigt drabbat. Fallen av cancer är påtagligt överrepresenterade i de drabbade områdena. Detta är bara att beklaga.

Därför är jag lite undrande kring de skrivelser som föregående talare har redogjort för. Men jag undrar också vad som egentligen menas när man i den svenska ståndpunkten lyfter polluter pays principle, för i det här fallet har försvaret, som har till uppgift att skydda befolkningen, förgiftat oss. Och det är väldigt stora kostnader för sanering.

Det är klart att vi i Sverige har en hel del data, men vi har väldigt långt kvar för att komma till saneringen. Inte minst har regeringen ett jobb att göra i budgeten, där det måste satsas på att sanera marker så att vi inte blir förgiftade.

Svenska ungdomar har bara genom regnet dubbelt så höga halter av PFAS i sig jämfört med EU:s gränsvärden för vad som är hälsosamt. Det är alltså en stor tragedi som är väldigt aktuell, och därför är det väldigt relevant att veta vad regeringen menar när man skriver så här. Det är väl en fråga.

Sedan har vi en avvikande ståndpunkt som jag tänker redogöra för lite grann nu när jag har ordet. Vi tycker att det är ett väldigt bra förslag, men vi tycker att ståndpunkten är väldigt dålig. Det som står är att det ska vara flexibelt. Vi ska fortsätta att möjliggöra exploatering. Inga företag får förlora något på detta, och det ska inte kosta något. Vad är effekten om Sveriges ståndpunkt skulle gå igenom? Vad blir själva substansen i det?

Jag tycker nog att det är ganska naivt om man tänker att den fria marknaden ska lösa detta själv. Det finns bristande kunskap. Det finns inga krav. Och det finns inga pengar att tjäna på detta. Vem skulle ge sig ut i en förlustaffär för att göra någon sanering? Detta är alltså väldigt konstigt. Det har ju inte hänt hittills, så något måste till. Det hade varit väldigt välkommet om det gick igenom så som kommissionen utformat det.

Jag tänker att en väldigt konkret påminnelse är det fina fika som EU-nämnden bjuds på. Som jag sa är jorden basen för vår ekonomi. Den är basen för vår livsmedelsförsörjning – 95 procent av världens mat kommer från att marken är i hyfsat gott skick. Den är också hem för en fjärdedel av allt liv, som inte hade kunnat finnas annars. Och den är den största kolsänkan på jorden. Detta är alltså enormt värdefullt, och jag tror att vi förbiser det eftersom det inte nämns någonstans i den svenska ståndpunkten.

Är man mer intresserad av ekonomiska termer kan jag säga att mer än hälften av världens ekonomi är beroende av fungerande ekosystem. Detta är inte något som främst kommer från WWF eller Greenpeace, utan farhågorna och oron kommer från rapporter och möten som World Economic Forum håller i. Detta är den största risken och det som får störst konsekvenser för världens ekonomi.

Med detta sagt hade det varit oerhört välkommet med det här förslaget och att man faktiskt börjar titta på markhälsan i EU för att sedan kunna vidta effektiva åtgärder.

Anf. 53 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Ordförande! Jag tänkte att jag skulle besvara era kommentarer i klump. Frågorna upplevde jag som närmast retoriska, så om det var något som ni faktiskt ville fråga får ni gärna återkomma tydligare.

Jag tycker att vi pratar lite grann om två saker här.

Den ena är frågan: Har vi ett problem med förorenad mark i Sverige i dag, specifikt Försvarsmaktens områden och specifikt PFAS? Där är svaret entydigt ja. Vi har sådana problem. Detta är något som engagerar statsrådet Pourmokhtari och mig. Vi lägger mycket möda och tid på detta, och vi måste såklart göra något åt det, inte minst på grund av alla de problem som ni tre partier lyfter. Detta är en allvarlig sak som vi arbetar med.

Det är inte ofta vi håller med varandra om precis alltihop, men jag tyckte att ni sa kloka saker i den här frågan. Detta är precis vårt synsätt. Vi måste få stopp på föroreningen av mark – jag hoppas att det har blivit bättre åtminstone vad gäller PFAS. Och vi behöver sanera de områden som har blivit förorenade.

Det var den ena frågan.

Den andra frågan, som vi diskuterar i dag, är: Hur ska detta regleras? Är det vettigt att Försvarsmaktens användning av mark regleras på EU-nivå, eller är detta något som vi bör sköta själva på svensk nationell nivå? Här har vi vår egen lagstiftning och våra egna förordningar som alldeles utmärkt kan reglera sådana frågor. Regeringens ståndpunkt här handlar alltså inte om huruvida detta ska vara strikt reglerat, utan den handlar om på vilken nivå detta ska göras.

Det var faktiskt en fråga, från Jytte Guteland, tror jag. Den handlade om i fall vi ser några risker för att direktivet kommer att klampa in på försvarets område. Det var väldigt konkret. Ja, det finns en del oklarheter, framför allt i fråga om informationsöverföring. Där ser vi sådana risker.

Den andra frågan du hade var: Vad tycker de andra medlemsstaterna i försvarsfrågan? Vi har inte helt klart för oss vad de andra medlemsstaterna tycker konkret. Det har gjorts en genomgång av förslaget, och alla har sagt att de har granskningsreservationer. Ja, vi kan misstänka att andra har samma synpunkter, men det är inte helt tydligt för oss än.

Anf. 54 LORENA DELGADO VARAS (V):

Vi tänker så här: markhälsa som markhälsa. Det handlar om konsekvenser. Jag tänker på den mark som brukas av försvaret till exempel och på PFAS. Och nu kommer det att ske en ökning av vi vet inte exakt vad. Konsekvenserna kommer att vara desamma för den svenska

befolkningen oavsett om det är en kommuns mark eller om det är försvarets mark. Alltså måste kraven vara desamma.

Sedan kan jag förstå att användningen av marken är annorlunda för försvaret än vad den kanske är för någon annan. Men då måste försvaret ta större ansvar. Och när nu andra länder kommer att använda till exempel våra baser måste man ta ansvar även för det. Det är inte befolkningen som ska behöva drabbas av detta eller ta ansvar för det. Alla måste ta sitt ansvar. Därför borde det inte spela någon roll om vi skyddar hälsan för den enas mark eller den andras mark. Konsekvenserna måste vara det som spelar roll.

Det andra vi från Vänsterpartiet saknar är bindande mål. Ingenting, precis som Rebecka från Miljöpartiet lyfte, kommer att ske utan det. Såvitt jag förstår finns inte detta.

Vi lägger fram det här som avvikande ståndpunkt. Den kan gärna läggas till de tidigare avvikande ståndpunkter vi har haft i frågan.

Anf. 55 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag vill bara understryka att det, i och med ett kommande Natomedlemskap och att andra trupper ska få använda svensk mark för militär övning, finns en väldigt stor risk att kemikalier och produkter som inte får användas inom EU eller enligt svensk lagstiftning ändå får lov att användas på svenska territorier, alltså svenska marker.

Precis som Vänsterpartiets ledamot framförde spelar det egentligen ingen roll var den här föroreningen sker. Den kommer att drabba människor. Det är mycket bättre att använda sig av det här ramverket nu för att inte behöva hamna igen i en situation med PFAS och en förgiftad befolkning. Det måste till regelverk och krav redan nu, särskilt med tanke på den situation vi befinner oss i.

Och även om det sker en förgiftning på militärens marker förflyttar sig kemikalier. Detta kommer till slut ned i grundvatten. Det kommer att sprida sig. Det är alltså väldigt dyrt och väldigt kontraproduktivt att göra de här uppoffringarna med tanke på säkerhet. Det blir alltså väldigt dubbelt. Vi måste ju sätta den svenska befolkningen i första rummet.

Anf. 56 LORENA DELGADO VARAS (V):

När jag sa "andra länder" menade jag till exempel USA. Sverige har nu skrivit på ett avtal som riksdagen ska rösta om längre fram där det inte ens står att vi inte vill ha kärnvapen i vår mark – bara för att ta ett exempel. Jag vill, precis som Rebecka, också lyfta in Nato i det sammanhanget.

Anf. 57 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Jag har bara en avslutande kommentar med anledning av det som nu sades. Jag tycker att ni slår in öppna dörrar. Vi pratar om lite olika saker. Det handlar alltså inte om huruvida Försvarsmakten ska ta ett ansvar och om huruvida det ska finnas lagstadgade krav på verksamheten. Regeringen anser också att det ska finnas krav.

Det vi pratar om är huruvida de kraven ska ligga på nationell nivå eller på EU-nivå. Vi föreslår att de ska ligga på nationell nivå i detta fall, som gäller Försvarsmaktens användning, av de skäl som jag inledningsvis nämnde. Men det är väldigt roligt att ni är starkt EU-positiva och har ett stort förtroende för Europeiska unionen. Det tycker jag är roligt.

Anf. 58 ORDFÖRANDEN:

Man får väl betrakta det sista som en retorisk kommentar.

Jag konstaterar att det finns avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet i enlighet med det som har föredragits av Lorena Delgado Varas och avvikande ståndpunkt från Miljöpartiet i enlighet med det som Rebecka Le Moine har anfört.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då går vi till dagordningspunkt 5, Förordningen om en övervakningsram för resilienta europeiska skogar. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 59 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Ordförande! Vi har en produktiv kommission så här på sluttampen av mandatperioden. Den 22 november presenterade kommissionen ett förslag till förordning om ett övervakningsramverk för resilienta europeiska skogar. Det spanska ordförandeskapet har satt upp en riktlinjedebatt om förslaget på miljørådsmötets agenda.

Regeringen analyserar för närvarande lagförslaget, och framtagandet av ståndpunkter och fakta-PM pågår. En överläggning med miljö- och jordbruksutskottet är preliminärt inplanerad den 18 januari.

Regeringen har sedan förslaget aviserades i EU:s skogsstrategi 2021 identifierat ett antal viktiga utgångspunkter som vi avser att framföra. Mot bakgrund av de utgångspunkterna anser regeringen att det kan finnas problematiska aspekter i förslaget. Vi kommer att analysera och återkomma till dem under förhandlingarna.

På rådsarbetsgruppsmöten, där förslaget har diskuterats, har Sverige tillsammans med flera andra medlemsstater framfört att förslaget måste prövas utifrån kostnadseffektivitet och EU-mervärde samt att den nationella kompetensen och principen om subsidiaritet och proportionalitet måste respekteras.

Regeringen ser fram emot att förslaget fortsättningsvis förhandlas i jordbruks- och fiskerådet.

Anf. 60 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack för dragningen!

Det här känns som en naturlig förlängning av strategin för biologisk mångfald och skogsstrategin och alla de intentioner som har kommit från EU om att vi faktiskt ska ha kvar naturskogar och urskogar även i de nordliga länderna Sverige och Finland.

Det här är något som Miljöpartiet absolut välkomnar men också något som det kommit till vår kännedom att landsbygdsminister Peter Kullgren har motarbetat. Han har sagt att det inte behövs.

Min fråga är vad man menar med att det inte behövs. Jag ser det som en del i att implementera de olika avtal som har slutits på global nivå, och det ligger i linje med redan fattade beslut. Varför motsätter sig regeringen detta?

Anf. 61 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Herr ordförande! Nu vet jag inte precis vilket citat av landsbygdsministern som avses. Men det är uppenbart att vi behöver

bevara orörda skogar, både urskogar och naturskogar, för att kunna leva upp till våra internationella åtaganden om biologisk mångfald men också för att rent konkret här på marken skydda våra svenska och nordiska arter från att försvinna.

Det råder inget tvivel om det, så jag tror nästan att jag får be ledamoten att ställa den frågan till statsrådet Kullgren så att han får reda ut eventuella missförstånd här.

Anf. 62 LORENA DELGADO VARAS (V):

Vi hade tänkt anmäla en avvikande ståndpunkt, men jag uppfattade inte om statssekreteraren nämnde något i ståndpunkten angående tydligt mervärde, att det går att genomföra kostnadseffektivt och att det inte resulterar i administrativa bördor. Jag undrar om det går att verifiera först.

Anf. 63 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Det jag sa är att vi har framfört att förslaget måste prövas utifrån kostnadseffektivitet och EU-mervärde samt att den nationella kompetensen och principerna om subsidiaritet och proportionalitet måste respekteras.

Jag skulle kunna förtydliga det. Som jag sa har regeringen inte helt och hållet läst färdigt eller analyserat förslaget, men vi har fått några inspel från våra myndigheter.

Skogsstyrelsen konstaterar att merparten av de data som ingår i lagförslaget redan rapporteras och finns tillgänglig. Man ser därför en risk för en ökad rapporteringsbörda utan att informationsunderlaget blir påtagligt bättre. Det skulle enligt Skogsstyrelsen också kunna innebära att vi skapar undanträngningseffekter där behov av andra data som egentligen är viktigare för oss ur ett nationellt perspektiv inte kommer att prioriteras.

Det andra inspelet har kommit från Sveriges lantbruksuniversitet, som anser att det finns brister i förslaget vad gäller förståelse för vilken information som olika kategorier av beslutsfattare behöver. SLU ifrågasätter vad den information som kommissionen i sitt förslag vill att vi ska samla in och registrera ska stödja för beslut.

SLU noterar också att det finns en övertro i förslaget på vilken noggrannhet man kan erhålla vid satellitövervakning av skogen och vilken information man kan få ut av den typen av mätningar.

Slutligen bedömer SLU att det här förslaget kommer att innebära ökade kostnader. Storleken på dem kommer såklart att bero på hur förslaget blir i slutändan, men i sin nuvarande form innebär det en ökad kostnad.

Anf. 64 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack för redogörelsen!

Jag tycker att det är lite svårt att veta hur regeringen ställer sig.

Det som jag hör från statssekreteraren är att man ändå värnar att naturskogar och urskogar ska skyddas. Det är otroligt viktigt. Vi har globala överenskommelser som det globala naturavtalet. Vi har strategin för biologisk mångfald med mera.

Det finns en hel del data att tillgå. Sverige och Finland har extremt mycket data på skogsområdet. Problemet är att de inte riktigt tillämpas. I Sverige i dag avverkar man väldigt mycket naturskog och kontinuitetsskog.

Det är så här jag tolkar hela initiativet. Det måste klassas på ett visst sätt som gör att det också i praktiken blir ett skydd.

I dag är det nämligen så att man som skogsägare, oavsett om man är privat skogsägare eller ett stort företag, kan avverkningansmäla en skog, och till skillnad från i många andra beslutsprocesser är det så att efter sex veckor är det fritt fram att avverka – även om vi har fantastiska data om att just denna skog har höga naturvärden eller är en identifierad kontinuitetsskog.

Problemet är alltså att dessa data finns men inte tillämpas. Det är ett hårt slag mot Sveriges urfolk samerna eftersom den här skogen också är en extremt viktig bärare av deras kultur. Det är här lavarna finns för renarna att äta. Det är här kulturen och minnena och historien finns, i skogarna som avverkas.

Det enda jag kan utläsa som svar på varför Sveriges regering sätter klackarna i backen för detta är att man har någonting att dölja. Om så är fallet skulle man kunna vara ärlig med det – att det är därför man motsätter sig detta.

Det som Peter Kullgren har skrivit till kommissionen är att Sverige och Finland har en lång historia av skogsövervakning och att länderna är särskilt bekymrade över de specifika kraven på att markera urskogshabitat, det vill säga levnadsmiljöer för skogsarter, och primärskog och urskog på kartorna. ”Dessa två indikatorer skulle gå utöver befintlig lagstiftning och vad som skulle vara nödvändigt”, och de ”bör därför tas bort som indikatorer.”

Det är väldigt tydligt skrivet av landsbygdsministern att man vill ta bort indikatorerna för att de inte ska få några konsekvenser och för att man ska kunna fortsätta med business as usual. Det är något som slår mot den biologiska mångfalden, mot samerna och mot klimatet och som går stick i stäv med alla de avtal som har skrivits under.

Det här är ytterst bekymmersamt. Jag tycker att man bör tänka om sin inställning.

Anf. 65 MARTIN KINNUNEN (SD):

Från Sverigedemokraternas sida har vi ingen annan uppfattning än regeringen här. Det är positivt att landsbygdsministern tydligt markerar mot att EU-kommissionen försöker ta sig nya befogenheter där den saknar rätt till befogenheter.

Verklighetsbilden varierar också från parti till parti och från land till land. Vi delar inte alls bilden att situationen i svenska skogar är dålig på något sätt. Om övriga världen skötte sin skog så som Sverige gör skulle problemen vad gäller biologisk mångfald vara betydligt mindre.

Vi tycker att det är positivt att landsbygdsministern tydligt har markerat. Det är också positivt att vi har ett starkt stöd här i riksdagen för den svenska skogspolitiken så som den bedrivs.

Anf. 66 ORDFÖRANDEN:

Har statssekreteraren något att tillägga?

Anf. 67 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Jag kan bara förtydliga att det här förslaget handlar om hur skogsövervakning ska skötas på EU-nivån. Om den är ändamålsenlig är också en diskussionspunkt.

Det jag tycker att man också skulle kunna tolka in i det som landsbygdsministern har skrivit är att vi har en bra skogsövervakning i Sverige och att det regeringen oroar sig för är en överlappning – att vi börjar lägga på svenska skogsägare ny rapporteringsplikt som inte tillför något värde.

Det är alltså det diskussionen handlar om. Den har inte i det här skedet något att göra med skyddet av skogarna som sådana, utan här handlar det om hur vi samlar in information, om vem som gör det och om vad och med vilka indikatorer.

Anf. 68 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack för svaret!

De här sakerna hänger ju ihop om man ska kunna skydda effektivt, vilket Sverige har en strategi för som är väldigt tydlig om att skyddet ska vara så ändamålmässigt och kostnadseffektivt som möjligt. Då måste vi också veta vilka skogar som har högt biologiskt värde med mera, så de här sakerna hänger väldigt intimt ihop.

Jag skulle också, om det är möjligt, vilja anmäla en avvikande ståndpunkt i den här frågan om det inte har framgått tidigare.

Anf. 69 ORDFÖRANDEN:

Då noterar vi en avvikande ståndpunkt från Miljöpartiet.

Anf. 70 LORENA DELGADO VARAS (V):

Vi har också en avvikande ståndpunkt.

Vi menar att ett ambitiöst och omfattande ramverk skulle vara önskvärt, och vi anser inte att man behöver ha med delen om mervärde, kostnadseffektivitet och administrativa bördor eftersom slutresultatet är det viktiga.

Anf. 71 ORDFÖRANDEN:

Då noterar jag att det finns en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet i enlighet med det Lorena Delgado Varas har framfört och en avvikande ståndpunkt från Miljöpartiet i enlighet med det Rebecka Le Moine framfört.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går till dagordningspunkt 6, Övriga frågor a–e med a och b indelade i flera punkter.

Anf. 72 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Herr ordförande! Jag har inget särskilt att tillägga här, men jag svarar gärna på frågor.

Anf. 73 REBECCA LE MOINE (MP):

Jag tänkte ta tillfället i akt och be om någon typ av kommentar om COP 28. Hur ser man på utfallet, och hur tänker man nu framöver?

Jag tänker också på punkt c, Kommissionens bedömning av de nationella energi- och klimatplanerna. Kan ni utveckla det lite? Har Sverige tagit fram en sådan plan, och vad är i så fall dess status?

Anf. 74 LORENA DELGADO VARAS (V):

Jag vill bara lyfta fram tidigare avvikande ståndpunkt under 6 a i.

Anf. 75 ORDFÖRANDEN:

På informationspunkter kan man tyvärr inte anmäla avvikande ståndpunkt. Men man kan berätta att man har en annan uppfattning, vilket jag tycker att Lorena Delgado Varas gjorde här.

Anf. 76 LORENA DELGADO VARAS (V):

Ja, vi har en annan uppfattning i enlighet med tidigare avvikande ståndpunkt.

Anf. 77 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Herr ordförande! Vad gäller COP 28 har det varit en ganska intensiv mediebevakning, så ni kanske har haft möjlighet att följa statsrådet Pourmokhtaris förhandlingsinsatser.

När det var sisådär två dygn kvar såg det ganska mörkt ut. Vi hade då inte några skrivningar om att få bort fossila bränslen, vilket man kan tycka att det är lite märkligt – att vi efter 28 möten inte har gett oss på grundproblemet.

Men i sluttexten fick vi in skrivningar som statsrådet gav mig uppfattningen att hon var nöjd med, vilket hon inte var innan dess när skrivningarna såg ut att bli sämre.

Vi åker alltså hem nöjda från de här förhandlingarna. Det är ett steg framåt. För första gången finns det skrivningar om att fossila bränslen ska bort.

Vi kan också konstatera att för första gången finns det tydliga skrivningar om att kärnkraften ska ge ett betydande bidrag till detta på global nivå. Det är viktigt, för nu har vi plötsligt en realistisk chans att fixa den globala klimatomställningen och ta oss hela vägen till noll.

Det är en sak att minska utsläppen. Det kan man göra med energieffektivisering och med att bygga sol- och vindkraft. Men för att eliminera utsläppen och ta oss hela vägen till noll behöver vi faktiskt ställa om hela samhällsekonomin. Det kräver fler verktyg, och nu har vi möjlighet till det.

Vi är också väldigt glada för den breda uppslutningen när det gäller att tredubbla kärnkraften globalt, som nu 22 länder ställde sig bakom i början av COP och som sedan fler länder har anslutit sig till.

Det känns hoppfullt. Vi har en skrivning om utfasning av fossila bränslen, och vi har fler verktyg i verktygslådan än vi har haft tidigare under COP-processen.

Jag skulle också nämna energi- och klimatplanerna. Detta är ju kommissionens återrapportering och kommentarer till våra inlämnade planer. Det ska bli intressant att höra vad de har att säga.

2023/24:19
15 december

Anf. 78 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Det jag främst funderar på är om man när man nu har skrivit in utfasning av fossilt även ska göra detta som regering. Ska vi med skattemedel subventionera det fossila ytterligare. Ser vi framför oss att vi i Sverige ska gå den vägen, eller ska vi även i svensk politik ta ansvar för att fasa ut i stället för att fasa in det fossila? Det är en stor fråga som ni måste ta med er. Jag hoppas att ni börjar med detta snarast.

Sedan tycker jag att punkt c påminner mycket om den klimathandlingsplan som vi alla ivrigt väntar på. Om det finns något besked kring detta är det alltid välkommet. Vi kommer att hålla utkik.

Anf. 79 JYTTE GUTELAND (S):

Ordförande! När det gäller COP-förhandlingarna kommer det säkert att bli en diskussion och en efterföljande analys som sträcker sig långt efter detta möte. Men det är ändå uppskattat att få höra vilken analys som regeringen gör av läget efter COP så här färskt efteråt.

Vi socialdemokrater ser också positivt på att man fick in skrivningar om att fasa ut det fossila. Samtidigt tycker vi också att dessa skrivningar är för svaga. Vi önskar såklart betydligt mer av det hela. Men vi inser också värdet av att ha något att hänga upp framtida förhandlingar på. Det brukar kunna ge snöbollseffekter när man får in något i en text. Det är positivt.

Sedan är det nog viktigt med en balanserad syn på hur långt COP kom. Man hade behövt komma betydligt längre också när det gäller vilka åtaganden som länderna gör för att reducera utsläppen. Vi vet också att det fortfarande återstår väldigt mycket för att få förtroende från utvecklingsländerna när det gäller finansieringsfrågorna. Där tycker också vi socialdemokrater att man borde kunna komma längre.

Sedan förstår vi att regeringen är i en familj av EU-länder och att de stora insatserna på något sätt sker i denna samverkan. Vi ska inte lägga bördan på klimatministern att vara den stora förhandlaren på COP, för det är oftast ganska svårt att ha den rollen. Men vi har också noterat att vi inte riktigt har samma rykte om oss att göra hemläxan som vi kanske har haft tidigare. Det kan också göra det svårare för klimatministern att vara den stora aktören i COP-sammanhang.

Men med detta sagt finns det goda saker. Vi ser att Sverige i EU-familjen har varit en del av det.

Anf. 80 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Utfasning nationellt är något som samarbetspartierna har mycket tydliga skrivningar om. Jag kan rekommendera ett dokument som presenterades för några veckor sedan som ett tillägg till Tidöavtalet och handlar om just klimatfrågorna. Där skriver vi att kol, olja och gas ska fasas ut såväl som bränsle som råvara för industrin. Det sistnämnda tycker jag är ett viktigt tillägg, för man pratar oftast om bränslen, men nu talar vi alltså om total utfasning.

Vi konstaterar också att det kommer att gå fortare i vissa sektorer än i andra. Det har såklart att göra med vilka alternativ som finns och hur man

kan gå fram. Det är också den viktigaste komponenten när det gäller att nå hela vägen till noll till 2045.

Vad gäller Sveriges rykte i klimatsammanhang kan jag konstatera att påståendena är kraftigt överdrivna. Jag var också i Dubai och talade om svensk politik och hur vi jobbar med klimatomställningen i Sverige. Där möttes jag av väldigt stort intresse. Jag hörde ingen som hade frågor eller kommentarer i riktningen att vi inte skulle göra ett bra jobb. Tvärtom är man intresserad och imponerad. Man ser att vi är ett av de första länderna som är på väg in i den djupa dekarboniseringen. Alla andra håller på med minskningar, men vi håller på med slutspelet, där vi faktiskt måste göra samhällsförändringar och på riktigt ta tag i de svåra bitarna.

Energieffektivisering är det enkla, men att nå hela vägen till noll är svårt. Men detta håller vi alltså på med i Sverige, och där jobbar regeringen stenhårt för att se till att förutsättningarna finns på plats för att vi ska fixa detta på de drygt 20 år som återstår.

Jag kan alltså lugna ledamoten Guteland med att detta inte är vad man hör när man är ute och pratar med de andra. De är intresserade och imponerade av svenskt klimatarbete.

Anf. 81 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för informationen.

Därmed har vi kommit till vägs ände när det gäller dagens möte med statssekreterare Daniel Westlén. Vi tackar honom och hans medarbetare för deras medverkan och önskar trevliga helger under jul och nyår så småningom!

Anf. 82 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN:

Stort tack! God jul och gott nytt år!

Innehållsförteckning

2023/24:19
15 december

§ 1 Transport-, telekommunikations- och energifrågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN	1
Anf. 4 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	1
Anf. 5 MATILDA ERNKRANS (S)	2
Anf. 6 REBECKA LE MOINE (MP)	2
Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	2
Anf. 8 ORDFÖRANDEN	3
Anf. 9 MATILDA ERNKRANS (S)	3
Anf. 10 ORDFÖRANDEN	3
Anf. 11 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	3
Anf. 12 REBECKA LE MOINE (MP)	4
Anf. 13 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	4
Anf. 14 REBECKA LE MOINE (MP)	5
Anf. 15 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	5
Anf. 16 ORDFÖRANDEN	5
Anf. 17 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	5
Anf. 18 ORDFÖRANDEN	5
Anf. 19 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	5
Anf. 20 ORDFÖRANDEN	6
Anf. 21 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	6
Anf. 22 ORDFÖRANDEN	6
Anf. 23 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	6
§ 2 Miljöfrågor	7
Anf. 24 ORDFÖRANDEN	7
Anf. 25 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	7
Anf. 26 ORDFÖRANDEN	7
Anf. 27 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	7
Anf. 28 JYTTE GUTELAND (S)	8
Anf. 29 MARTIN KINNUNEN (SD)	8
Anf. 30 LORENA DELGADO VARAS (V)	9
Anf. 31 REBECKA LE MOINE (MP)	9
Anf. 32 JYTTE GUTELAND (S)	10
Anf. 33 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	10
Anf. 34 Departementssekreterare EVA DALENSTAM	10
Anf. 35 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	11
Anf. 36 Departementssekreterare EVA DALENSTAM	11
Anf. 37 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	12
Anf. 38 Departementssekreterare EVA DALENSTAM	12
Anf. 39 Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	12
Anf. 40 JYTTE GUTELAND (S)	13

Anf. 41	MARTIN KINNUNEN (SD)	13
Anf. 42	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	13
Anf. 43	Departementssekreterare EVA DALENSTAM	13
Anf. 44	MATILDA ERNKRANS (S)	14
Anf. 45	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	14
Anf. 46	ORDFÖRANDEN	14
Anf. 47	LORENA DELGADO VARAS (V)	14
Anf. 48	ORDFÖRANDEN	15
Anf. 49	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	15
Anf. 50	JYTTE GUTELAND (S)	16
Anf. 51	LORENA DELGADO VARAS (V)	16
Anf. 52	REBECKA LE MOINE (MP)	17
Anf. 53	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	18
Anf. 54	LORENA DELGADO VARAS (V)	18
Anf. 55	REBECKA LE MOINE (MP)	19
Anf. 56	LORENA DELGADO VARAS (V)	19
Anf. 57	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	19
Anf. 58	ORDFÖRANDEN	19
Anf. 59	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	20
Anf. 60	REBECKA LE MOINE (MP)	20
Anf. 61	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	20
Anf. 62	LORENA DELGADO VARAS (V)	21
Anf. 63	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	21
Anf. 64	REBECKA LE MOINE (MP)	21
Anf. 65	MARTIN KINNUNEN (SD)	22
Anf. 66	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 67	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	22
Anf. 68	REBECKA LE MOINE (MP)	23
Anf. 69	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 70	LORENA DELGADO VARAS (V)	23
Anf. 71	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 72	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	23
Anf. 73	REBECKA LE MOINE (MP)	23
Anf. 74	LORENA DELGADO VARAS (V)	23
Anf. 75	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 76	LORENA DELGADO VARAS (V)	24
Anf. 77	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	24
Anf. 78	REBECKA LE MOINE (MP)	24
Anf. 79	JYTTE GUTELAND (S)	25
Anf. 80	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	25
Anf. 81	ORDFÖRANDEN	26
Anf. 82	Statssekreterare DANIEL WESTLÉN	26